УДК 7.071.1 (477) Нарбут

Немирська Ангеліна, Цівун Наталія

ГЕОРІЙ НАРБУТ ЯК МИТЕЦЬ УКРАЇНСЬКОГО ВІДРОДЖЕННЯ

Творчість видатних українських митців світового значення залишаються і сьогодні, на жаль, малодослідженими. Це твердження можна визнати слушним і щодо постаті Георгія Нарбута – видатного українського художника-графіка, ілюстратора, геральдика, а також відомого громадського діяча, професора та керівника графічної майстерні в Академії мистецтв. Його творчі здобутки стоять в одному ряду з творчістю Миколи Зерова, Павла Тичини, Юрія Яновського, Миколи Куліша, Дмитра Ревуцького Леся Курбаса, братів Василя та Федора Кричевських, Олександра Мурашка, Миколи Леонтовича та ін., які в час національного відродження (20-х роках ХХ ст.) активно розбудовували українську культуру.

Інтереси Георгія Нарбута були різнопланові, зокрема книжкове мистецтво (художні шрифти, ілюстрації до книг, оформлення обкладинок та титульних аркушів), геральдика, оформлення банкнот, поштових марок, розробка ескізів військових мундирів армії України. Незаперечним надбанням є «Українська абетка», яку він починав двічі – у 1917 (14 літер з обкладинкою) та 1919 рр.(3 літери), і обидва варіанти, на жаль, не завершив. Ця робота цікава в кількох аспектах, зокрема національному, історико-мистецькому, автобіографічному.

Гергій Нарбут, як чудовий знавець українського стародавнього мистецтва і геральдик, розробив проекти Державного Герба і Печатки Української держави. У 1918 р. гетьман Скоропадський затвердив малу Державну печатку, спроєктовану талановитим митцем, яка містила зображення козака з пищалем на плечі на восьмикутному тлі, а у верхній частині було розміщено володимирський тризуб.

© Немирська Ангеліна, Цівун Наталія, 2021

Георгій Нарбут автор перших українських державних знаків (банкнот і поштових марок). Митець розробив оформлення цих банкнот, вдавшись до стилістики українського ("мазепинського") бароко XVII-XVIII століть. Написи на банкнотах виконувалися не тільки українською, але й мовами найбільш чисельних національних меншин, зокрема польською, єврейською та російською. А «зі здобуттям Україною незалежності, – як справедливо зазначає Н. Трофімова, – геральдика і шрифти Георгія Нарбута знову зайняли поважне місце в усіх сферах життя» [3].

Георгій Нарбут став для багатьох поколінь українських графіків став орієнтиром і духовним наставником у виробленні свого стилю. Тривалий час його ім'я та творчість замовчувалися зв'язку з активною участю в культурному будівництві Української Народної Республіки. Митці та науковці, які в 1930 році досліджували творчість Георгія Нарбута були репресовані. Лише з 1960-х років, особливо з 90-х рр., з'являться публікації (Н. Трофімова, Л. Ніконенко, В. Січинський, Н. Дорофеєва, С. Таранушенко, Ф. Ернст, М. Філевич та ін.), які по-новому й неупереджено почали розкривати роль і значення видатного митця світового рівня в історії національної культури. Його здобутки надихають книговидавців, граверів, графіків до нового прочитання його творчості. Так, до 100-річчя з дня смерті Георгія Нарбута видавництво «Родовід» ініціювало міжнародний проєкт «Нарбут XXI», основним завданням якого «реактуалізувати мистецьку спадщину видатного українського художника-модерніста початку XX століття, популяризувати ім'я і творчість Георгія Нарбута, познайомити міжнародну аудиторію із талановитим дизайнером української візуальної ідентичності» [4]. Крім того, у Чикаго зініційована міжнародна онлайн-виставка «Образний світ Георгія Нарбута й створення українського бренду» в Українському інституті модерного мистецтва (кураторка Мирослава Мудрак, США).

Отже, незважаючи на 34 роки життя (а «протягом неповних трьох років у Києві зробив більше, ніж за 10 у Петербурзі», як зауважує І. Дудник [1]), Георгій Іванович Нарбут створив власний стиль у книжковій графіці та залишив визначні мистецькі здобутки світового рівня, які ще повністю неоцінені сучасниками.

Література

1. Дудник І. Від книжки до гривні. Український стиль Георгія Нарбута. Історична правда. 2021 (20 березня). URL: https://www.istpravda.com.ua/articles/2011/08/26/53367/

2. Овчинніков В. Історія книги: становлення сучасного книгодрукарського мистецтва. Львів: Видавництво Української академії друкарства, 2010. 356 с.

3. Тріфонова Н. Георгій (Юрій) Нарбут та його роль у розбудові незалежної України. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Trifonova_Nataliia/Heorhii_Yurii_Narbut

4. Міжнародний проєкт «Наррбут XXI». Продизайн. 2020 (18 липня). URL: https://prodesign.in.ua/2020/07/mizhnarodnyj-proyekt-narbut-hhi/